

2024-10-21

Jämställdhetsmyndigheten

info@jamstalldhetsmyndigheten.se

Diarienummer: ALLM 2024/245

Justitiedepartementet

Ju.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia till Ju.L5@regeringskansliet.se

Diarienummer Ju2024/01558

JÄMSTÄLLDHETSMYNDIGHETENS REMISSVAR PÅ BE- TÄNKANDET ETT ÄNDAMÅLSENLIGT SAMHÄLLS- SKYDD – VISSA REFORMER AV STRAFF- OCH STRAFF- VERKSTÄLLIGHETSLAGSTIFTNINGEN, SOU 2024:48

Sammanfattning

Jämställdhetsmyndigheten instämmer i utredningens förslag och bedömningar i sin helhet och har endast lämnat synpunkter på ett fåtal av dessa med fokus på brottsoffer och barn. Att föreslå ändringar som kan innebära ett förstärkt samhällsskydd och leda till ökad trygghet för brottsoffer är välkommet.

Mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel, som sammantaget och fortsättningsvis enbart benämns som våld, är brott mot mänskliga rättigheter. Det är främst kvinnor och flickor som utsätts och våldet ska med kraft beivras. Skydd och trygghet för brottsoffer är av största vikt och livsavgörande för den det berör. För att våldet ska upphöra är det lika viktigt att den som utövar våld ändrar sitt våldsamma beteende.

- Jämställdhetsmyndigheten anser att det geografiska område som idag är möjligt för vistelseförbud borde utökas. Jämställdhetsmyndigheten menar att det är av yttersta vikt att målsäganden underrättas vid svarandens villkorade utslussning.
- Vid brott mot närstående, kvinnor och barn, bör inte fängelsestraff med elektronisk övervakning i kontrollerat boende komma i fråga.
- När det gäller närståendes alternativt barnets/den unges egen straffpåföljd, är det oundvikligen så att barnet påverkas, och Barnkonventionen ska alltid beaktas.

Synpunkter enligt utredningens disposition

Synpunkter enligt utredningens disposition

8 Vistelseförbud och förbud att kontakta brottsoffret

8.8.3 och 8.9 Bör vistelseförbud kunna omfatta större geografiska områden och gälla under längre tid? Och 8.9 Bör det införas en föreskriftsmöjlighet som innebär förbud att kontakta brottsoffret?

Jämställdhetsmyndigheten motsätter sig utredningens bedömning att det inte skulle vara möjligt att dels utöka tillämpningsområdet, dels införa förbud för gärningspersonen att kontakta brottsoffret.

I Jämställdhetsmyndighetens remissvar på betänkandet om kontaktförbudslagstiftningen¹ lämnas följande synpunkt. ”Det bör även beaktas att förbudspersonen i samband med skyddspersonens ansökan får veta i vilket område personen befinner sig. Om det endast är ett avgränsat område, exempelvis en angiven kommun, där kontaktförbudet gäller är det relativt lätt för gärningspersonen att hitta de som ska skyddas. Ju större område kontaktförbudet omfattar, ju mer skydd har den som är utsatt. För att säkerställa skyddet för personer med mycket hög hotbild, exempelvis personer utsatta för hedersrelaterat våld och förtryck, bör det utredas om det är möjligt att utfärda ett kontaktförbud som innebär att förbudspersonen inte får lämna ett visst område i stället för att avgränsa ett visst område där kontaktförbudet gäller. På så vis blir det skyddade fysiska området tillräckligt stort för att i högre utsträckning än idag säkerställa skyddet för den som är utsatt utan att röja var i landet skyddspersonen befinner sig. Det torde gälla få fall per år där en sådan ingripande åtgärd skulle bli aktuell.”¹ I dessa särskilda fall borde det även vara ett förbud för gärningspersonen att kontakta brottsoffret.

9.8.1 Underrätta målsägande vid villkorad utslussning

Jämställdhetsmyndigheten tillstyrker förslaget om att målsägande ska tillfrågas om han eller hon enligt 35 § fängelseförordningen vill bli underrättad om den intagne eller Kriminalvården ansöker om tillstånd till villkorad utslussning.

Det finns många exempel på att våldsutsatta kvinnor och barn möter den som utövat hot och våld mot dem, då dennes påföljder upphört, till exempel frigetts från anstalt. Under våldsutövarens frånvaro har den som utsatts, i stort sett, kunnat känna sig trygg och säker. Jämställdhetsmyndigheten kan konstatera att mäns våld mot kvinnor, våld i nära relationer, hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel, är brott med hög återfallsfrekvens. Detta kan resultera i att våldsutsatta kvinnor och barn i hög utsträckning måste lämna sina hem samt i vissa fall leva med skyddade personuppgifter.² För dessa personer, utsatta för hot och våld, kan det vara avgörande för trygghet och säkerhet att få veta när våldsutövaren försätts på fri fot, oavsett om det gäller permission eller efter avtjänat fängelsestraff. I dessa fall blir också samverkan mycket viktig, till exempel med socialtjänsten och andra relevanta aktörer. Socialtjänsten är en viktig aktör som enligt socialtjänstlagen (2001:453) har ansvar för personer som utsätts för- och utövar våld³. Socialtjänsten kan erbjuda och bevilja insatser, efter ansökan eller anmälan, till våldsutsatta kvinnor och barn, såsom till exempel skyddat boende.

14.4.1 och 14.4.3 Avtjänande av fängelsestraff med elektronisk övervakning och i kontrollerat boende.

¹ Jämställdhetsmyndighetens remissvar (d nr ALLM2024/131) på betänkandet En effektivare kontaktförbudslagstiftning – ett utökat skydd för utsatta personer, SOU 2024:13

Jämställdhetsmyndigheten instämmer i förslaget att det bör finnas alternativ till att verkställa fängelsestraff med anledning av rådande situation av överbelagda fängelser. Avtjänande av fängelsestraff med elektronisk övervakning i kontrollerat boende bör dock ej dömas ut för följande brottstyper, barnfridsbrott, kvinnofridsbrott, hedersrelaterade brott, olaga förföljelse, prostitution och människohandel, det vill säga brott som riskerar att påverka persons liv, hälsa, frihet eller frid.

Detta ska vara oberoende av om parterna är sammanboende eller inte.

Jämställdhetsmyndigheten vill därför påpeka vikten av att en noggrann bedömning görs i valet av straffpåföljd om detta förslag antas.

16.4.3 Konsekvenser för barns rättigheter

Jämställdhetsmyndigheten ställer sig frågande till utredningens bedömning att förslagen inte bedöms på något beaktansvärt sätt påverka barn men däremot vara i överensstämmelse med barnets bästa. Utredningens bedömning är också att förslagen är i överensstämmelse med de förslag som barnrättskommittén lämnat.

Jämställdhetsmyndigheten saknar en djupare analys i utredningen av barnets situation som berörs av brott och påföljder. Vi anser att samtliga av utredningens förslag berör barn. Oavsett om påföljden gäller barnet eller den unge själv eller om de lever i en familj, alternativt utvidgad familj, med en förälder eller annan i barnets närhet som dömts till straffpåföljd. Enligt Barnkonventionen har barnet rättigheter, både vad gäller sin egen situation och som anhörig till en dömd.⁴

För Jämställdhetsmyndigheten

Lena Leed
Vikarierande generaldirektör

Lena Landén Jonas
Utredare

I ärendets slutliga handläggning har avdelningschefen Berit Jernberg, enhetschefen Katarina Björkgren och chefsjuristen Anna Tingbäck deltagit.